

కం. ఓంకార నాద మొద మెను।

శంకరులిల జననమందు ✦ సమయమనాటం।

సింకరులుంకఁగ వంకము।

శంకారంకముల సం ✦ కసాధుల కింకన॥

పిత నుతుఁగాంచి స్నాతుండై చాతకర్మంబు నెఱపి వేద
విపులకు భూరివక్షిణ్యోనఁగె. అంత జ్యోతిషికుల రావింప వారు
చాతకంబు గుణించి ప్రీతిమైనిట్లునిరి: ఈచాతకుఁడు కారుణికుండై
పరమ గురుండు కానోపు. ఈతని యనుగ్రహంబుఁ బడసినవారు
లోకవంద్యులు కానాదురు. పలికినదెల్ల వేదవాక్యగుఱు. తావ
మంటిసఁ జింతామణిగా ఫలించు. ఈతండున్నతావున నిద్దులరి
గాపు అవుదురు. నిధులకది కాపురంబాను. ఈచాతకమున వివాహ
సంతానయోగములు కానరావు. చాతకుఁడు మాత్రము లోక
త్రయపూజ్య పవిత్ర చరిత్రుండౌట నిస్సంశయంబు. తాఁగను
వారినెల్లఁ బావనులం జేయఁజాలెడిని. పెళ్ళిల? పరమేశ్వరుండ
యిట్లుదరించి యుండనోపు. ఈ మహాత్ముండు కలికల్పమహారి.
మీకుదైన్యహర్త. మీకోరికలేవేని వానియంత నవితరు. ఈ
నుధి మీయింట నుదయించిన బుధగణ్యంబగు పెన్నిధియని
తోచుచున్నది. బాగరూకతతోఁ జెంచి పెద్దసేయిందని వారు
మంగళాశీస్సులొసంగి వననభూషణాది సత్కారంబులంది నెలవం
దిరి. బిడ్డగు దృష్టితోషంబువాయ రక్షాబంధంబుఁగట్టిరి. పుట్టు
కతో నోకార పాదంబు నేసెనని విన్న యిరుగు పొరుగువారు
నృంధుమిత్రులు నాశిశువుంజూడరాఁగా వానింజూపనొల్లరయ్యె.
తలిదండ్రుల మోహపశేషంబుకాని పరాత్పరునికా దృగ్దోషము?
అయినను బూదిఁబూసి జడత్రాడు ముడివేయనే వేసిరామె. కం
ద్రెండవనాఁడు కారసాల జరిగినది. పరహరియని పేరుపెట్టిరి.
తల్లి పిల్లనికే దనపాలుచాలుటలేదనికొని పెనిమిటితో బాదిసో
యొకమేఁకనో పెదకి తెండనియె. తల్లిమాట లాలకొందిన యా
యిష్టకామ తన చిట్టిచేతితో మాతృప్రసంబు న్ముకించె. అంతలో

వింతదోషం బొంగారి యమృతోపమ దుగ్ధంబు ముప్పుదిరెండు
 రెట్లధికమై అవిక తడిసి స్రవంపజొచ్చెను. మొదట విస్మితయై
 యుం బిదప సస్మితగాఁ దన ముద్దుబిడ్డని నాడించుచుంగొనిపోయి
 మంచముపైఁ బరుండఁబెట్టిన నందు నిలువక నేలకుం బ్రొక్కులాడి
 యటఁ గ్రీడించుచుండె. నెలలుకడచి పలుకఁదొడఁగినఁ బ్రణ
 వంబుఁదక్క నన్యంబువలుకఁబోఁడు. కొడుకు నూఁగవాఁడొనో
 యని పితరులు ఖిన్నులైరి. దైవజ్ఞులరావించి యందులకుం గారణం
 బారసి తత్పరిహార మార్గంబుం దెలియఁగోరిరి. వాడు కులదేవతా
 రాధనంబుఁ గావించుకొమ్మనియు నాదిత్యవారంబులందు రావి
 యాకుల విస్తృతంబు బూవమనసంపునునియుం జెప్పిపోయిరి. ఇం
 టికి వచ్చినవారెల్ల నెవరికొదోచినట్లు వారనఁజొచ్చిరి. ఎవరో
 మన్న నాబిడ్డఁ డోంకారము విడువఁడయ్యె. ఇట్లేండ్లుగడచె. తుద
 కేడేండ్లునిండె. తండ్రి పురోహితునితో యోజంపఁ చిలిపించి
 కొడుకనిం జూపెను. భార్యభర్తలాతనితో నిట్లు వాపోవఁజొచ్చిరిః
 'మావానికింతవఱకు మాటలే రానాయె. ఇప్పుడప్పుడు వగము
 ప్రవేశించె. ఉపనయనము జరుగవలెగదా. మంత్రోపదేశ
 మొనర్చి వీనిచేనుచ్చరింపఁజేయుటెట్లు? అయ్యో! యేమి యీ
 దుర్యోగము! సోమేశ్వర వరప్రసాదమున సల్లఖణ లక్ష్మితాంగుం
 డుదయించెం గదాయనికొన్న మాటలు రావయ్యెనే! ఏమి చేయు
 దుము? మాకుఁగల్గినవాఁడా వీడొక్కఁడేయాయె. చూడఁగా
 వీడిట్టివాఁడాయె. ముందువీడు మాకాదరుపెట్లను? ఈచింత
 వెంటనంటుట మాకోరిక తీరనిదయ్యెనే. శనిప్రదోషకాల సం
 పుటి ఫలంబిదియా?' యని కన్నీరుగాన్పు నిజమాతను దరినున్న
 బాలకుఁడు చేసెగనూరార్చి లోనికింబోయి యొక యినుప తును
 కను నిజకర స్పర్శమాత్రమున స్వర్ణమయం బొనరించితెచ్చి యా
 యమకు సమర్పించె. అంబ యదికని విస్మయంబంది నిజపతికిం
 బ్రదర్శించె. వారది యొరులకు మఱుఁగువఱచి యాబుడుతని
 గృహభ్యంతరంబునకుం గొంపోయి వేఱొక లోహపు ముక్కను

వానిచేత నిదీనంత నదియు నప్పుడ సువర్ణంబుగానూతె. ఇంతలో నాతండు నలుదెసలం దేటిచూచినంత నాయుంటంగల లోహమయ సామగ్రియెల్ల రంగారు బంగారముంగానొనర్చె. వారెదం బొంగి నిజాంగజ నాలింగనంబుం గావించుకొని యిట్లనిరి: 'నాయనా! నీమహత్తుతెలియక యేమోయనుకొంటిమి. తండ్రీ! మాకిక నీవే తారకుడవు. కులదీపకుడవు. నీవల్లనే మాయలునిండి మాశ్చల సౌఖ్యములు మెండుకానున్నవి. నీవిట్లు మానముందాల్ప నేమిటికో మాయలోఁజిక్కియున్నమా శత్రుకరామి నేమేమో యంటిమి. బిడ్డా! నీవవిపాటింపక నీవచస్సుధాబిందువుల న్నాకుఁగల్గవేయంబు గావించి మాకామితంబుం దీర్పుమి' యని బలిమాలిన లేనవృత్తో నానరహరి చేస్తైగి నేసి మాంచేబంధన యట్లోపవీతధారణంబులై సంతం బల్కుచునని సూచించె.

అంత సంతోషముతో నుపనయనముహూర్త నిశ్చయంబు నేయించిరి. వేగవేగంబుగా సోత్సాహంబుగాఁ దస్మహోత్స వమ్మునకుఁ గావలసిన సంభారమ్ములెల్ల సమకూర్చుకొనిరి. క్షాతి బంధు మిత్రాదుల నెల్లరఁ బిలువనంపిరి. కనకమయంబు గావించఁ బడిన తమయింటఁ గుడ్యమాల సుధామయంబుఁ గావించుకొని ముందు పండిట్లవేసి యంగణంబున రంగవల్లుల శృంగారించి మంట పంబు నమర్చిరి. ఆమండలంబునంగల పండితమండనులఁ జతు ర్వేద పారగుల రావించిరి. గ్రామాంతరాగత బంధుసమూహ ములు వారియభినవ విభవసూన క ద్భిరువడి మెచ్చుచుండిరి. ఎచ్చుగా ధనము వెచ్చింపఁబడుచుండె. మంగళియార్యాది పరిధవంబులు సెలఁగె. ఊరివారెవరికిఁ దోచినన్తి వారనికొనిరి. 'ఈభోగమెల్ల నామూఁగవాని వడుగునకా?' యని యడుగువాఁడొకఁడును, 'కావ మీకాఁపనికిఁ బిచ్చి యెత్తనాయేమి?' తాఁగూడఁబెట్టుకొన్న నాలుగుడబ్బులును బాడుచేసికొను చున్నాఁడే' యన్నవాఁడు మతోక్కఁడును, 'బోనిండు. మాటలెన్నివదలిన మాటమెదలలేని వానిచే మంత్రమెట్లు కలికించునయ్యా' యనువాఁడు శత్రుశక్తి

నేరి. ఇతరులు గొందఁజెప్పరి సొమ్మట్లుపోయినఁ దమ శేమనుకొని
 వాల్కుడినములు మృష్టాన్నము దొరకునుగదా యనిసంతసించిరి.
 ఎవరేమనికొన్నను బితరులుమాత్రము తమనుతుఁ డీశ్వరాంశసంభ
 వుండఁబడి గురైఁగినవారాట దృఢభక్తివిశ్వాసములతోఁ బనులు
 నడపుచుండిరి. దైవజ్ఞనిర్ణీత ముహూర్తమునకుం బూర్వదిశముననే
 బాలకు నభ్యంగనస్నానము సేయించి పెండ్లికొడుకునుజేసి యథా
 విధిగాఁ జౌలకర్మము నెఱపిరి. మఱునట గృహఞ్జ్యోక్తవిధ్యనుసార
 పూర్వాంగ కృత్యంబును నిర్వర్తించిరి. వటువును నిజమాతతోడ
 భుజింపనంపిరి. సుముహూర్తముననాతఁడు మాంజీబంధనయజ్ఞోపవీత
 ధారణములకై తూత్రీనుజ్ఞవడసి పితృసన్నిధింజేరె. ఆగురుండు
 నాతని యజ్ఞానముడిపి పృజ్ఞానిధింజేయు యజ్ఞోపవీతంబు
 ధరింపఁజేసె.

కం॥ ఏయది పరమ పవిత్రమే॥

పాయక జపియింప సర్వ ధ పాప లవిత్రం॥

బాయది జ్ఞానపునేత్రము॥

గాయత్రీని బోధసేసెఁ గా ధ త్రియ మొగగా॥

వటువు లోలోన జపించె. కటిస్థలంబున మాంజీబంధనం
 బుం గావింపఁబడియె. అపుడా బ్రహ్మచారి మాతృభిక్షుకై జాయ
 రాఁగాఁ బృథుకుని సుధామృదూక్తుల విని బధిరంబువాపికో నంబ
 సంబరంబుననెడ న్భావించి దీవించి ముమ్మాఱు పెట్టుచుండె.

తే॥ చదివె నగ్నిమీఠే' యని ధ పృథమమునను॥

బలికెను ద్వితీయమున 'నిషే' ధ త్వా' యటంచు॥

నంతమున 'నగ్నఆయాహి' ధ యనియె వటువు॥

జనులు వెఱఁగొంద బుగ్యజా ధ సామములను॥

ఆఁ! ఆఁ! ఏమిది?' యని సదన్యులెల్లరు ముక్కులపై వేసి
 కొన్న ప్రేళుతీయక నిశ్చేష్టులై చూచుచుండిరి. పూర్వక్షణము

వఱకు మూఁగయై యింతలో నింత వేగవేగముగా నాగమంబుల
నెల్ల నుదాత్తానుదాత్త స్వరితములతో నెల్లుత్పరింపఁగలిగి
ఆహా! ఈతండు సరమాత్ముండు గాఁడెవ్వఁడో దేవాంశ సంభ
వుండగు పరమపురుషుండు జగద్గురుండు కావలయు'నని సభాసదు
లెల్ల రావేదపాఠియూ వటువుదేసఁ గేల్పొచ్చి చూచుచుండఁగా
నాతలిదండ్రులకుఁ గలిగిన సంతోషమునకు మేరయేలేదయ్యెను
అంత ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో సమాగతు లందఱకు బహు
విభభక్త్యచిత్రాన్నాదులతో భూరిసమారాధనంబుఁగావించి యం
దలి వేదవిప్రులకు నువర్ణ దానంబులును బంధుమిత్రాదులకు వత్తు
సత్కారాదులుం గావించి సబహుమానంబుగా నీడ్కొల్పిరి.

అట్లుపనీతుండైనంత నాబమ్మాసారి యొక్కసారి మాత్రంతి
కంబునండేరి హస్తద్వయంబుంగూరిచి యిట్లుకోరి: , అమ్మా!
భిక్షార్థము సెలవిచ్చితివిగదా. నీనోటిమాట వ్యర్థముకాదు. తిథి
యాత్రల సేవింప ననుజ్ఞయొసంగుదే నిప్పుడ పెడలుపాడ. బ్రహ్మ
చర్యదీక్షతో వేదాంతనిరతినైలఁగి యింటింట భిక్షాన్నగ్రహణము
కావించుచు లోకానుగ్రహకారిం గావలయునని నాకోర్కీ' యను
సుతుని పల్కులు ముల్కులై యుంబచెవులం బడినంత నాయన
కన్నుల నీరుగాఱ సద్యఃపాతీత పాదపంబుభాతి భూతలంబునప్రబా
బాలుండు మెల్లఁగలేవఁదీసె. అప్పుడామె నిజార్భకుంజాచి డగ్గుత్తి
కతోనిట్లుపలికె: , నాయనా! నీప్రణమ్యులముందుద్ధరింతువని గంపె
దాస పెట్టుకొని యుంటిమే. అదెల్ల నడుగంటి పోవలయునా? నీ
ప్ర పుట్టినదాదిగా నీముద్దుముచ్చట లాలకింప నోచుమితిమామె
నేటికిఁగదా నీనోట సూక్తు లాసక్తులమై వివఁగల్గినది? చేసిన
యాశ్వరారాధన మీనాటికి ఫలించె నికనీవల్ల సుఖంబందుదు
మనుకొనుచుంటిమే. కన్నతండ్రీ! మాగతి నుంత యోజంపక
యింతలో నీమంతనంబున నిట్లుంతువే నిలమాచింత కింకరతయ
దునా?' యని యాపురుషునె. అపుడతఁడామెను గాఁగింతుకొని

యూరార్చి మరలనిటుల నుడువఁదొడఁగెఁ: అమ్మా! నామూట
 వినుము. బ్రహ్మజ్ఞాన మలవడిన దుఃఖంబుఁదగినదికాదు. నేనో
 కేవల ధర్మసంరక్షణైక దృష్టితో నీధారుణీస్థలి నవతరించినవాఁడ
 నుమ్ము. నీకో ముందిఁక నలుగురు తనయులు కలుగనున్నారు.
 వారు మీకుపచరింపఁగలరు. ఇది నిస్సంశయముగా నమ్ముము.
 పూర్వజన్మమందు నీవు భక్తితో శివారాధన ముసర్పితివి చూడు,
 మనుచు నాతఁడాపెక్కుఁ బూర్వస్మృతి యబ్బునట్లు దేశించియంబా
 శిరంబందుం గరంబుంచె. అంతనాదినుండి యంతయుం దెలిసి
 తన తనయుండు శ్రీపాదుండయని ప్రబోధితయై యానంద బాష్పం
 బులతో నాబుడుతని యడుగులందడిపె. సరవారి తల్లిసల్లంతలేవ
 నెత్తి తనకుహత్తికొని యిట్లని చెవిలోఁజెప్పె: అమ్మా! యిది
 తహస్యమెవ్వరికిం దెలుపకుమీ. సరికాని నాకనుజ్ఞ యిమ్ము.
 సంసారంబునంజొరక సన్యాసము నాశ్రయింతు. అత్యుయి తీర్థం
 బుల సేవింతు'నన్నంత నాపిన్నవాని కాయన్నమిన్న వాఁన్న
 దేమన్న: బిడ్డా! నీవు నన్నిట్లు విడిచిపోయిన నాబ్రతుకఁక నబ
 ధము. నన్నిట్లు దిక్కులేకుండఁ జేసిపోవుట యిదెక్కడిధర్మము?
 చిన్నప్పుడే సన్యసింపవలెనని యెక్కడనున్నది? ముందు కుండెం
 దేండ్లవఱకు గురుకులవాసముసేసి స్వాధ్యాయాధ్యయ నాదికము
 పూర్తిచేసికోవలెను. అంతఁ బుణ్యోపార్జనమునకు ముఖ్యసాధ
 నముగార్హస్థ్యము. శాంతియు దాంతియు నలవడిన పేనుక సన్యా
 సము గ్రాహ్యము. బ్రహ్మచర్యమున వేదాధ్యయనమువల్ల
 ఋషులఋణముఁ దీర్చికోవలయు. గేస్తయి కర్మాచరణంబున
 దేవఋణంబును సత్సంతానంబుంగనుటఁ బితృణముం బాపికో
 వలెను. అపుడైన సన్యాసమువల్ల మోక్షమబ్బునుగాని ముందు
 కనుగందవు. నీవు తొందరపడఁగూడదు. తపశ్చరణాది ద్వారం
 బున నీవిందియములను గ్రహింపముగా లోఁబఱచుకొని కోరిక
 లెల్ల నడంచికొని యథావిధిగా నపుడు యతిత్వంబునంద నొనులె'
 న్మున బుడుతందు నవ్వుచు నాయ్దుమ్మకుఁ దత్త్వంబునెప్పఁబూనె.

జానకాండము — ౧౨ దశము.

శ్రీ గురుండు జనయిత్రీకిట్లనియె: అమ్మా నీవట్లనవలదు. క్షణభంగురమగు నీభౌతికదేహము నడ నింతప్రేమమేమిటికి? మన యీశ్వరములెల్ల ననిత్యములేకదా. ఈవిభవములూ, శాశ్వతములు కావాయె. ఎప్పటికప్పుడు మిన్నెన్నో తనున్నదని ధర్మాచరణంబునకుం గడంగవలయు. నీవనునదా, యెవడైనను జరజీవి యగువానియెడం జెల్లినఁజెల్లుఁగాక. ఈతనువును ధనము ననిత్యములని తెలిసినప్పుడు మదికి నిబ్బరమెట్లబ్బునమ్మా? పుట్టిన వారిలో గిట్లనివారులేరు. చావులేనివాఁడీ భూవలయంబునంగానరాదు. దేహపాటవంబున్నప్పుడే పుణ్యంబు నమకూర్చికో వలయును. స్వత్వపును జయింపఁగలవాఁడు నీబోధ ననుసరించి క్రమముగా ధర్మంబు నెఱవఁగలుగును. కాని యనుక్షణంబున నాయువు స్నేహించుచుండఁ జిన్నతనముననే వేవేగ ధర్మసంగ్రహంబుఁ గావింపవలదా?

అ. కొలఁదిసీటఁజేప + వలె నరుడల్పాయు!

కౌకౌనర్ప ధర్మ + మలవెడలదు
నినునితేరు నిమిస + మిర్వదిరెందువే!
ల్లామములెటులాయు + వామయిఁజను.

అ. వినము వాన నీరు + పిత్తులవత్త్రాగ్ర!

వతితమైన నపుడ + పడటి పుడలు?
నటులె యిలను దేహ + మసరంకారయఁ!
బుట్టినారలేరు + గిట్లకుండ్రు?

ఈయెడలు మఱికొన్ని దినాలు పెరిగియేమి? పెరుగలేదు?
కొంచెము ముందో వెనుకనో ప్రపంచమున్న దాని నింక నమ్మం
దగునా?

అ. పండుటాకుమాదిరి + బడునిష్ఠయని యెప్పు
ధర్మమాచరింపఁ + దగునరుండు

వృద్ధికొఱకు నెట్లు ♦ ఋణదాతలెక్కించు!
నటులె దివములెంచు ♦ యముడడంప.

ఆ. జలముఁగొంచునదులు ♦ సాగరంబునఁజేరి
మరల నెట్లులవ్వి ♦ మఱలఁగనవొ
యటులె కడచిపోవు ♦ నాయువురాదింకఁ
బవలురేయుఁగొంచుఁ ♦ బరువులిడెడి.

ఇట్టిదని యెఱింగియుఁ బున్నెంబార్జించుకొననివాఁడు పశు
ప్రాయుండకాడే? నరుడేనాఁడు పుణ్యకార్యంబేయొక్కటియుం
బొనర్పండానాఁడు వ్యర్థముగాఁ గడపినట్లెంచవలయు. యముఁడు
మనయెడల దయఁదలఁపఁడు. కాన నున్నంతలోఁ బున్నెంబు
ఘోర్జించుకొన్న మేలుగదవే. గృహధన దారపుత్త్రాది సంపద
లును రక్తమాంసాస్థి చర్మమయంబగు నీబొందియు సుస్థిదంబు
లనుకొఁగూడదు. దుస్తరసంసారాంబుధిలోని మొసలివలె ముడు
సలితనము మనుజునిఁ గబళింపఁ గనిపెట్టుకొని యుండునాయె.
కానఁ బూర్వవయస్సుననే పుణ్యసమార్జనంబు కర్తవ్యంబుగాఁ
దలంచు నన్నిట్లు వారించెదేల ?

తే. సారరహితంబుగాదె సం ♦ సారమరయ ।
మాలతియుఁబోయె నగుక్షణ ♦ భంగురంబు ।
దేహమొనశించునదెకాని ♦ తిరముకాదు ।
మెఱపుఁ దీచియ వలెనెంత్రు ♦ మేదిని నిది ॥

యని నిర్భయంబుగాఁ దనతనూభవుండు పశ్యసించుటం గల
యత్సార్వానుభవంబునకు విస్మితినందినదై నందనుఁడుగాఁడని పం
దనములర్పించి యిట్లువచించెః (తెండ్రీ) ! జ్ఞానామృతంబు వర్షించి
యభినవాంకురోదయం బొదవించి నచ్చుద్ధరించిన మాకులదైవ
తమవోయీ. నాయనా! నాకింకఁ దనయులుడయింతు రంటి వందు
నాకింతయు విశ్వాసంబు గొలువకున్నది. కావున మహాకృపిత్వఁ

దైనఁ బ్రభువిండుదనుక నిటనుండుము. పిదప నీవు యథేచ్ఛం జరింప సమ్మతించు. ఇక నాయనుమతి వడయకయ చనదేని నేను బ్రాణత్యాగం బొనర్చుకొందునుమ్ము. నీవు నాపుత్రకుండవు సంరక్షకుండవు గులదీపకుండవు నాదేని నీవన్నమాట నెగ్గించుకోవలయు' నను జననీవాక్కులు శ్రీగురుం డాలించి నవ్వుచు నిట్లు బదులువలికె: 'అమ్మా! నాయది సత్యవాక్కు. ఇది సుస్థిరము. కాని నీవన్నది ముందునిల్పుకోఁజూడుము. ఒకఁడుకా దిర్వరు పుట్టినదెనుకనైన నెట్టన నాకాజ్ఞయిడదుగావుత. పిదప నేమైన నేనాగనుసుమీ. నీమాటమాత్రము దబ్బరకానీకుము. ఇంకొక్క సంవత్సరకాల మీయింటనుండు. నీకోర్కి తీరిన వెంటనే నాకు సెలవొసంగు' మని యాతండట నిలిచె.

అయ్యెడ నాతండు సచ్చాత్మలతోడ సాంగపేదాధ్యాప వంబుఁ బ్రారంభించెను. ఈతండు చతుర్వేదములును షడంగములును బోధసేయఁగలఁడని విని కొతుకమున వేదవిదులుం దత్త చ్చాత్రుజ్ఞులుం జేరి తచ్చిష్యులైరి. ఇట్లఖిలార్థనిధియై యువయించిన యాబుధలోక గణ్యుండగు బాలగురుండు శుద్ధాంతఃకరణుండన గుణవృద్ధుండై శ్రద్ధాభక్తులతో బద్ధాంజలులైన పృథ్వాంతర్వాణు లంతేవాసులుగా నిద్ధంబగు బోధసల్పుచుఁ దత్తద్ధర్మ సిద్ధాంతంబులం దెల్పుచుం దాఁబ్రసిద్ధిఁబడసె. తస్మాతయు నాతని దేవభావంబునం జూచుచుండె. అంతనాయమ గర్భముధరించి పదియవ నెలలో సుతులనిర్వరఁగనియె. తలిదండ్రుల కమితానంద మొదటె.

తే. ఉత్తమగురూక్తులెన్నఁడు † రిత్తవోవు ।

కాన నందెప్పు విశ్వాస † మూసవలయు ।

మదిని జెదరమిఁగుదిరెడిఁ † జెదరఁగుదుర ।

దెవఁడు భావించునెట్లు † లించునట్లు ॥

శ్రీగురుండును నిజానుజన్మయుగ్మంబునకు మూడవ నెలలోఁ బానేర్పటచికొన్న పరిమితకాలం బగుహాసయనంబు పూర్తియైనది

నొకనాఁడు తనజనయిత్రీని దాయవచ్చె. ఆయమ పెనిమిటినూచు
 చుండ నాకవలవారిని ముద్దాడుచుండె. అట్టియెడ జ్యేష్ఠసుతుండు
 మాతక్కిట్లను: అమ్మా! నీమనోభీష్టము నెఱవేఱినదిగదా. ఇఁక
 సుఖంబుండుము. మున్ను నీవన్నదిపుడైనఁ జెల్లించెదవుగాక.
 సంతోషముతో నాకింతట సెలవీయవేడెద. మీఁకా మఱి
 యిర్వురు పుత్తులు పుట్టిరాయె. ఇంకనిర్వురు కొమరులుం గొమి
 రెలుం గలిగెదరులెం' దనవుడుఁ దత్పితరులు సంతసించి యాతనితో
 సవినయముగా నిట్లువల్కిరి: 'బాబూ! నీవే మాకులదైవతమ
 వనుటకంటె మేమింకేమనఁ జాలము. మాయామోహితుల మగు
 మాకు నీనిజస్వరూపం బెఱుంగుటకుఁగాని నీమహత్త్వంబుగుర్తిం
 చుటకుఁగాని వలనుగాక యున్న'దనిరి. అంతనాయంబ దోసిలి
 యొగ్గి మఱిమఱి వాపోవఁజొచ్చె: 'స్వామీ! నీవు నాకడుపునఁ
 బుట్టుటచే బిడ్డఁడవనుకొని నిష్ఠురంబులఁబల్కియు నిలువెడలకుండ
 నిల్పియు నిద్రాహారాదులకై బాధించియు వేధించితిని. తుదకు
 సరిగా నిన్ను త్రొక్కొననైన లేజేమో! నావల్లఁగలిగిన యెల్లలోప
 ములు సైరింపఁగోరెద. నాయనా! మావంశతారకుఁడవై యిట్ల
 వతరించిన మహానుభావుండవుకాని వేఱుకాదు. నాప్రదోష
 పూజాఫలంబు నీజననంబనుట నిస్సంశయంబ. ఆహా! దయా
 సాగరా! ఇఁకముందు మాగతియేమి? దయచేసి భవరాహిత్యం
 బగునట్లనుగ్రహింపుము. సగరులు గంగాంబుస్పర్శ పరిపూతులై
 నట్లు నాగర్భంబున నీవావిర్భవించుట నాయొడలు మావంగడముం
 గూడఁ బావనంబులయ్యె. తండ్రీ! యీదుస్తర సంసారార్థవం
 బున నింకెంతకాలము మునింగియుండుమందువు? నిన్నుఁగన్నారఁ
 జూడకుండు జీవితంబింకేల? 'యను జననీవాక్కు లాలించినంత
 శ్రీగురుండు కృపారసంబాలుక నిట్లువలికె: అమ్మా! నీమనమున
 నన్ను దర్శింప నిచ్చుపొడమినంత స్మరణమాత్రంబున నీయెదుట
 నిల్చుచుందులెమ్ము. ఇఁకఁ జింతనీదుము. ఇదిగో చేతఁజేయిపైదు
 చున్నాను. మీకింకఁ బుత్రీపుత్రీకు లుదయింతురు. ఈయంట

దైన్యంబు శూన్యంబగు. ఈవంశం చింత సిరులతోఁ దులఁదూఁగు
చుండును. ఇదెల్లఁ బురాకృతశివారాధన ఫలంబనుమ్ము. దాన
నైహిక సౌఖ్యంబును పారత్రిక మోక్షవాప్తియుం జేకూరు.
కాన మీకింక జన్మంబు గలుగఁబోదు. భక్తిమీఱ శంకరశైలం
కర్యంబు నెఱపుటన నాజననంబున నింపారి మీకోర్కులు నెఱ
వేఱె. ఆజ్ఞయిడుము. ఇదె బదరిక కేగువాఁడను? అనిసాధివంద
నముగా వీడ్కోలుకైకొని భాత్రసహితుండై బయలుదేడెను.
ఎదురాడనోడిన తత్పితరులుం దోడఁ గొంతదవ్వేగ వచ్చిరి. ఊరి
వారెల్ల రాజాడ తెలిసి సాగనంపవచ్చిరి.

సీ. ఏడేండ్లునిండని ధాడిల్లువీడఁగాఁ
దలిదండ్రు లొప్పిరె ధ్వులనటండ్రు
వసిమానయేమి త ధ్వు కాఁజనుటిదేమి
వీడ్కోల్పవచ్చిరే ధ్వు పితరులండ్రు
కనుగందునోయేమి ధ్వు కనుగందునడపింప
నిబ్బరంబెట్లబ్బె ధ్వు నబ్బయండ్రు
కన్నబిడ్డండేగఁ ధ్వు గన్నరువెట్లరే
గుండెలాయవి? కావు ధ్వు బండలండ్రు ।

తే. కొండఱది కాదహోబుధ ధ్వు బృందములకు ।
నిఖిల నిగమాగమంబుల ధ్వు నేర్పునతఁడు ।
బ్రహ్మనిష్ఠుండుకానేగు ధ్వు బ్రహ్మచారి ।
మునివినుతకీర్తి దక్షిణా ధ్వు మూర్తియండ్రు ।

ఇట్లు పరిపరివిధముల భాషించునాగరులనెల్ల సాదరపాక్కు
లతో మఱలించియుఁ బ్రణతచ్ఛాత్ర పటలంబును సాశీర్వాదం
బుగా వీడ్కోల్పియు మఱికొంతదవ్వ తన్ననుసరించిన జననీజనకు
లకు శ్రీపాదస్వయాప సందర్శనంబనుగ్రహించె. వారలు నారి
మూర్త్యార్థక కర్పూరగారాకృతిం దాల్చిన నృహరికి శోభాప
లర్పించి యిట్లువిన్నవించిరి: ఓయీత్రిమూర్తి! జగద్గురుమూర్తి!

శ్రీపాదపాదదత్తనంబున మాకగణ్యపుణ్యంబుచేకుట. విశ్వతార
కుండవీవిట్లు మమ్ముద్ధరించుట నెంతయు ధన్యులమైతిమి. మఱల
మఱల దర్శనమనుగ్రహించు చుండఁగోరువార' మనవుడు నాతని
దట్లయని యింకనిలుపుండన వారుభయులు తచ్చరణారవిందంబు
లం దనుశీరంబులుంచి కన్నీటఁ బాద్యంబిడినంత శ్రీగురుం డవ్యా
రిం బ్రేమమీఱ లేవఁదీసి కొఁగిలించుకొని సాదరపచనములతో
నూటడించి యెంతోబలవంతాన నాతలిదండ్రులఁ బనిపించు
వారలుం దామిఁక నిలిచెదమని యింటితోవఁబట్టి యడుగడుగు
నం దిరిగి చూచుచుం బోయిరి.

నరహరియుం బదరీవనమార్గంబున నానందవవంబునంగల
వారాణసీక్షేత్రంబున కపుడిచ్చామాత్రంబునంబోయె. ఆతండు
లోకత్రయంబున నిరుపమంబగు నాయవిముక్తపురంబున విశ్వే
శుండతానయైయుం ద్రికాల గంగాంబున్నాన పరిపూతుండయి
యాత్మారామ సందర్శనానుష్ఠానంబున నష్టాంగయోగ నిష్ఠాగరి
ష్ఠుండుకానయ్యె. అచ్చటి తాపసులును యతులు నవధూతలుంగని
ఓహో! యీతండెవ్వఁడో యోగాభ్యాస సారీణుండు. బ్రహ్మ
చారియై దుశ్చర తపంబాచరించుచున్నాఁడు. విషయాన క్రియుస్మ
మత్వంబును బాసినవిరాగి యీతం' దనుకొనుచుండిరి. అందొక
బ్రహ్మజ్ఞుండు కృష్ణ సరస్వతి యను యతికుల వృద్ధుండు గురుం
డెలిసి యీతని భక్త్యను రాగంబులతోఁ జూచుచు దోడియతు
లతో నొకనాఁడిట్లనియె: ఈమహామహునిం జూచుచున్నార
గదా. వయసునఁ బిన్నయయ్యు మహిమంబున మిన్నయౌట
నెంతయు వరద్యుండు. ఈతండు భువనత్రయ మాన్యుండు.
త్రిమూర్త్యవతార పూరుషుండు. తురీయంబునఁ జాతుర్జ్ఞాన్య
తెచ్చయిన వారికంటె నితరులులొచ్చని కోలీతనియెడఁగాదు.
లోకానుగ్రహ సమర్థుండగుట సన్యాస మార్గసంస్థాపనముకావించి
పరోపకారం బొనరింప మనమందఱము సాధివందనముగా నర్చింప
వలయు. దేహధారులకెల్లఁ దానుగురుండై పతితులను నిదర్శన

మాత్రంబునం బవిత్తులఁగావింపఁజాలు. ఇట్టి యీతని నాశ్రమింజేసి కృతార్థతఁ గందమనియె. అంత నటఁగల మునివరులెల్లరు నాబాలతపస్వింజేరి మైకకంఠ్యంబుగానమోవాకంబుతోఁబట్కిరి:

ఓయీ తావన శ్రేష్ఠా! మాప్రార్థనం బంగీకరింపుఁడు. లోకానుగ్రహార్థము సన్యాసముఁగొనుఁడు. మమ్ముద్ధరింపుఁడు. కలిలో సన్యాసము నింద్యమనుచున్నారు. తన్మార్గ సంస్థాపనం బొనర్ప దత్తుండు వేఱొండు కానరాఁడు. అగ్నిహోత్రము గవా లంబము సన్యాసము పలపైతృకము దేవరకృతమతోర్నత్రియు ననునైదును గలివర్జ్యములుగా నొక్కడఁ జెప్పఁబడియుంటఁ గొందఱిపుడు సన్యాసము నిషిద్ధముగా నెంచుచున్నారు. కాని యది వేదసమ్మతమని విశ్రుతమాటను వర్ణవ్యవస్థ పాటించునంతకాలము వేదము ప్రవర్తకమగువఱకు నగ్నిహోత్రము సన్యాసమును గలిలోఁగూడ సంగీకార్యములే యని శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదుల వారు సిద్ధాంతీకరించుట నిట్లనుష్ఠింపఁ బడుచున్నది. ఏమైన బామరులు గొందఱింక నద్దాని నిందింపమానకున్నారు. కృపా సాగరా! మానిశేఖరా! సంసారతారకుండవై తురీయాశ్రమోద్ధారంబున లోకోపకారంబుఁగావించి సైరింపవే'యని యొక్క పెట్టున మొక్కినంత ననుమోదంబుఁదెల్పి గురుండప్పుడ పృథక్పృథక్ సరస్వతులు గురువులుగా విధివిహిత విధానంబునఁ గ్రీమ సన్యాస గ్రహణంబుఁ గావించె'నని సిద్ధులన్నంతనే విన్నయన్నామధార కుండు జగద్గురుండగు త్రిమూర్త్యవతారమూర్తికి నొక గురుండు కావలసెనే' యని ప్రశ్నించె. సిద్ధుండాతనికిట్లుతరంచిడఁ: నామధారకా! యిందాశ్చర్యమేమున్నది? మున్ను శ్రీరామచంద్రులకు గురువులు వసిష్ఠమహర్షులు కాలేదా? అందఱితోఁబాటుగా శ్రీకృష్ణభగవానులు సాందీపునితోడం జదివెనని యెఱుంగవా? అట్లమన యీ శ్రీగురుండును విజ్ఞాన వయోవృద్ధుండగు శ్రీకృష్ణ సరస్వతీ ప్రవరుల గురులంజేసికొనెనని యెఱుంగున' దని బోధించెను. శిష్యుండపుడిట్లు మరలఁబృచ్ఛసేసె: 'స్వామీ! సరస్వతీ

యిందఱు యతులుండఁగా నాకృష్ణ సరస్వతులే వరమగురువులు కానేల? వారల మూలపీఠంబెయ్యది? యన సిద్ధులిట్లుదోషి ధించిరి:

సాక్షాచ్ఛంకరులే గురుపారం వర్యంబునకు మూలకారకులు. పిమ్మటఁ గ్రమముగా విష్ణువు బ్రహ్మ వసిష్ఠుఁడు శక్తి వరాశరుండు నారాయణుఁడే తానా వ్యాసుండు శుకుండు గౌడ పాదుండు గోవిందాచార్యులు నవరశివు లాదిశంకరులు విశ్వరూపులు బోధజ్ఞానగిరులు సింహగిరులు నీశ్వరతీర్థులు నృసింహతీర్థులు. విద్యారణ్యఖ్యాతిఁగాంచిన విద్యాతీర్థులు మలయానందులు దేవతీర్థులు యాడవేంద్రసరస్వతులు తుదకీ వృద్ధకృష్ణసరస్వతులుం గురువులుకానైరి. భగవాను లిప్పుడు సన్యాసమార్గ సంస్థాపనార్థమై వారికి శిష్యులైరి. వీరే తుర్యాశ్రమసంగతులు మన నృసింహసరస్వతులు. వీరలు వారణాసియం దుపాగతులకు వేదార్థబోధఁ గావించి యందఱి మన్ననలంగొనిరి. అచ్చటియతు లందఱిలో నగ్రగణ్యులని విఖ్యాతిఁగన్న శ్రీగురుప్రవరు లఖిలయతి విబుధ సేవితులు కానైరి. అంతట వారు లోకోపకారార్థము బహుశిష్య సహితులయి తత్తత్తీర్థంబుల దర్శించుచుఁ దుదకు బదరికాశ్రమముంజేరిరి. అట మేరువునకు సవ్యముగాఁదిరిగి యంత నవఖండావనీతల తీర్థంబులం జూచుచు భూత్రదక్షిణమొనరించి త్రివేణి సంగమంబునకుం బ్రయాగజేగిరి. వారటనటఁగావించిన లోకోద్ధారక మహాకాశ్యంబు లన్నియు నభివర్ణింప నేరితరము? అశేష లీలావివరణంబున గ్రంథవిస్తరమొన గాన శక్తికొలఁది నొక్కంత వక్కాణింతు.

శ్రీగురులు ప్రయాగం జేరినట్లువిని తద్దర్శనలాలస మానసుండగు మాధవాఖ్యుండొక ద్విజశ్రేష్ఠుండు సమాగతుండయ్యె. ఆతండర్థింప గురుండు కృపతోడఁ దుర్యాశ్రమంబొసంగి తత్త్వబోధఁగావించె. గురుపాదుల కాశ్రవులైన వారనేకులు కలరు.

కాని యీమాధవ సరస్వతియెడ వారి కత్యధికప్రీతి యేర్పడ నయ్యె. అంత నిజాశ్రవులనుసరింప వారస్యతీర్థంబులకుం బోయిరి.

జ్ఞానకాండము — ౧౩ దశమ .

నామధారకుండు శేష్లోడించి సిద్ధున కిట్లను: “భవతారకా! చెవులారఁగా నిది విన్నకొలఁదిఁ దనివితీఱకున్నది. అఁకొన్న గిడ్డికిఁ గావలసినంతగడ్డివామి యగపడిన నెట్లది వీడిపోనొల్లదో నామదికిపు డట్లున్నది. ఏనాఁడునిన్ని మజ్జిగనీళ్లయిన నెఱుంగనివానిం బాలకడలివద్దఁ జేర్చిన వాఁడదివిడుచునా? అట్లే యల్ప జ్ఞాఁడను నవిద్యాపేష్టితుఁడనై కష్టస్థితి నున్ననాకుఁ దమంబుఁ బాప జ్యోతిస్స్వరూపులరై గురుసందర్శనం బొదవించువారైరి. ఇంతటిమేలు నాకొడఁగూర్చిన మీ శేనమి ప్రత్యుపకృతి కావింపఁగల్గుదునో బోధపడకున్నది. దేనికేని ప్రతి సేయవచ్చుఁ గాని కల్పవృక్షమును జింతామణిని బ్రసాదించువారి ఋణము తీర్చుకో నలవియోనా? నేనొక్కండనుగాను మావంశపారంపర్య ముగాఁ దరతరంబులుగఁ దీర్చినం దీఱునదా?భవార్థివారా! మీ బోధవల్ల నిరంతర సంతోషంబును వరగురుభక్తియుం జేకుటె. ఇఁక శ్రీగురుసాదులు మాధవసరస్వతులకు దీక్షాదానం బొసంగిన వెనుకఁ బ్రయాగవీడి యెటకేగిరో సెలవీయరైతిరే’ యను శిష్యుని వచోరచన కలరి ప్రసాదదృష్టిని దన్మస్తకంబున నిజ హస్త కమలంబుంచి ముదముతోఁ బ్రకథవినిపింప నిట్లు మొదలిడెను.

“ఓయి గుణమణి! శిష్యాగ్రణి! గురుసాదంబులు నీకింక దొరకనవి. ధన్యుడవోయీ! సంసారపంకంబు నీకింకనంటదు. గురుభక్తి కుదిరెఁగావుననే యిట్లడుగుచున్నాఁడవు. నీసం ప్రశ్నంబు నాకత్యంతానంద జనకంబునుమ్ము. చెప్పెద నింక వినుము: శ్రీగురుస్వాములు కొంత కాలము ప్రయాగలోనుండి మాధవసరస్వతులకు దీక్షాదానంబుఁ జేసిరి. పిదప నెందఱో

నారినశిష్యులైరి. అందు ముఖ్యుల నేద్యురఁ బేర్కొందు. వారెవ్వరనిన బాలసరస్వతి కృష్ణసరస్వతి ఉపేంద్ర సరస్వతి మాధవసరస్వతి సదానందసరస్వతి జ్ఞానజ్యోతి సరస్వతియుం గడపటివాడనేన. ఇందు త్తరోత్త రాధిక్యముం దెలియఁ దగినది. శ్రీగురుస్వాములు తత్తచ్చిష్యానీక సహితంబుగాఁ బెక్కుజేత్రంబు లన్నెట్టి తుదకు మాతృవందన మొనర్చి నిజజన్మ పురంబగు కరంజనగరమ్మున జేగిరి. అచ్చోటఁ గన్నవారిం బోడి వారి నూరివారిం బ్రేమమీఱ గారవించి వారివారి సవర్యలందు చుండె. ఏకకాలంబుననే పెక్కుఁజే నిమంత్రితులయ్యుం గాదనక బహురూపధారులై యింటింట భిక్షాన్నగ్రహణంబు కావించు చుండిరి. లోకులదికని విస్మితులై యీతందు యతివేషంబున భూమికిం దీగ్గినవెన్నుండ. ఈతందు నరమాత్రుం డనుకొన్న నార క్తంబు పోషించు'ననికొనిరి. ఆతందు కార్యార్థ మవతరించిన త్రిమూర్త్యవతార పూరుషుండని యెఱింగిన తలిదండ్రులుం బూజలసల్పిరి. అయ్యెడ స్వాములు క్రీసూపూర్వస్మృతి క్రీసా ధార్థము శ్రీపాదాకృతి నగపడిరి. అపుడాయమ తత్పాదంబుల తెఱఱితత్సత్యసంకల్పంబును బ్రదోష పూజాఫలంబును గుర్తించి భర్తతోఁ దాను బాగ్జన్మంబున విశ్వవంద్య పుత్రాప్తింగోరికం దుల కిట్లనుగ్రహించి శ్రీపాదులు క్రీసన్నులై తన్ను భస్యం చేసి తని తెల్పుచు భవార్ణవంబునుండి తరింపఁజేయుమని గురుస్వాము లకు శరణుజొచ్చె.

స్వాములంబ కిట్లు తెల్పిరి: 'కులమున నొక్కండు తుర్యం బున మెట్టఁగలిగిన నాతనికి ముందిరువది యొక్కటియు వెనుక నిరువదియొక్కటియుం దరముల వారందఱ నుద్ధరింపఁ జాలెడిని. మఱియుం దత్కులసంజాతుల కిహమున భయదుఃఖాదులు లేటి కాశ్వత్రబ్రహ్మపదంబు పోప్తించెడిని. మున్ను నారకం బనుభ వించువారు మార్ధ్వగతికి మఱలుదురు. ఇంతేమిచెప్పుదు ? ఇంక గేను మీకడుపునఁబుట్టి యిట్లాశ్రమినాట మీకు యమునితల్లి

భయమేలేదు. బ్రహ్మపదంబు మీకట్టుట నిస్సంశయంబు. తక్కిన
మీసంతతి యష్టైశ్వర్యములతో వేదోక్త పరిపూర్ణాయు స్సంపద
నందఁగలిగెడి. మీరు తత్పత్రప్రపాత్ర సుఖానుభూతింగని చరమ
మునఁ గాశికఁ జేరఁగలరు. అయ్యదె మోక్షస్థానంబకాదే ! ఇంకఁ
జింతయేమిటి'కని యిట్లుపన్యసించుచుండ నంబాగర్భ ముక్తాఫలంబ
యగు రత్నాంబ నిజాగ్రజస్వాముల పదాబ్జములంటి నవినయం
బుగా నిట్లనె:

‘భక్తకల్పద్రుమా ! భవాంబుధిన్మునింగి మోహంపువలను
జిక్కియున్నయబలను. తాపత్రయ బడబాసలంబున వగతుచున్న
దానను. నామెడ ననుగ్రహించి నిర్లిప్తతఃప్రసాదింతురే నటకే
నేగి తపమాచరింపఁ గోరుదాన'ననినంత స్వాములు చిటునవ్వుతో
నిట్లు బదులువల్కిరి: ‘సౌభాగ్యవతీ ! నతులకుఁ బతిసేవకంటె గతి
వేఱుండెడినే? నీకేమి? తపస్సేమి ? తగదు. తగదు. పాతివ్రత్యం
బున కలరి పశుపతి నద్గతిఁగూర్చు. దాన నిస్సంశయముగా నిష్ఠాపీ
యగు. కావునఁ బతిసేవయే భవతారకమను మనోనిశ్చయంబున
నిజపతియే పశుపతియని కొలిచి శ్రుతివిహిత నద్గతింగనుము.
చింత వాయు' మనవుడు నారత్నాఖ్యయువతి కేలాగ్ని యిట్లడిగను:
'స్వామీ! మీరలు సర్వజ్ఞులకంటె నస్మత్పూర్వ భవితవ్యాదికం
బులందెలుపఁ గోరెదననను. అందుల కాయతికులతిలకులు పలి
కిరి: “అమ్మాయా ! నీవు తామసవాసనాకలితపు. నీవనుభవించ
వలసిన పాపసంచితం బింకఁగలదు. తొల్లిటి పుట్టువున నీవుకొట్టిన
దెబ్బవల్ల నొకగోపు మృతినందె. పొరుగింటి భార్యాభర్తలం
గలహంబు కల్పించిన దానవైతివి. తత్కర్మవిపాకం బింకఁ
జెప్పెద వినుము. భేనుప్రహార దోషఫలంబై నీదేహంబునఁ
గుప్తజ్యాధి యేర్పడు. మున్నుకూడియున్న కాపురముఁ గూలఁ
దోసిననుదులకగు ఫలితంబై నీపతి యతియై నిన్నుఁద్యవించెడి '
నని నుడివిరి. అది విన్నంత నతిభిన్నయగు నాయన్ను తన్ను
రింప జలయునని యతిపాదంబులంబడి విడువకుండెను. అప్పుడు

గురుస్వామి యిట్లనుగ్రహించె: “ బాలా ! కొంతకాలము నుఖంబుండుము. ముదిమిని బతి యతి కానానులెమ్ము. అపుడే నీదేహంబునఁ గుప్తంబుగల్గు. ఇట్లు పాపఫలం బనుభవించిన వెనుక నంతమున సద్గతియే యబ్బునులెమ్ము. ఇఁక నీయొడలియందుఁ గుప్తం బంకురించినప్పుడు నాదర్శనంబు నీకయ్యెడిని. భారత వర్షంబున దక్షిణదిక్కున భీమామరజాసంగమ స్థలంబున గంధర్వ నగర విఖ్యాత పాపనాశతీర్థంబుం జేరుము. నన్నటఁజూడఁగల’ వని చెప్పి స్వామి యచ్చలువాసి గౌతమీనది యుదితంబైన నాశి కాఖ్య త్ర్యంబకక్షేత్రంబునకు ఛాత్రసహితుండయి నడచె. అక్కడ నడచిన వృత్తంబెల్ల వివరింప మొదలిడిన గ్రంథ విస్తర మాను. సంక్షిప్తంబుగాఁ బలుకుదు.

గోదావరీ మాహాత్మ్యం బనన్యదుర్లభంబు. తద్వృద్ధ గంగాతటంబుల నిటునటు మొందుగాఁ దీర్థంబులు విరాజిల్లు చున్నవి. ఈసరిద్వారంబు సర్వేశ్వర జటాజూటంబునుండి భూమండలంబునకు మహర్షి ప్రేరణంబునం దేబడినది. మున్ను మునిసత్తములు మంత్రబలంబున నిష్కారంబు లందెడినారు. ఒకప్పుడు గౌతమమహర్షి శాల్యాహారభక్షణ దీక్షంగొని తపఃకాచ రించుచుండె. కొంతకాలమున కటఁజేరిన మానులు కొందఱు తమలోఁదామి ట్లనుకొనఁదొడఁగిరి: “ఈగౌతముఁ దీర్థరథమై నుపాత్తమహిముందు. ఈతండు తలపెట్టిన నెట్లన నెట్టి కర్మంబైన నెట్టఁగలఁడు. గంగావాహిని నవనికిం దేఁగలెనని మనకుఁ ద్రికాలస్నానానుమాలంబుగా నుండెడింగదా. గౌతమీరంబు నందున్న మాత్రంబునఁ గోటివర్ష తపఃఫలంబు చేసెను. అట్టి మనకు లభించుటకు గౌతములపూర్తి యావశ్యకము. వారోయేదేని సంకట మొదవినఁగాని యందులకు నడింగరు. కాని మనము యోజించి యూతని కొక యిక్కట్టు కల్పించి మదికొనుడు దూర్వామయంబుగా నవత్సరోదయము నేర్పఁచి ప్రాణప్రతిష్ఠఁ గావించి గౌతమర్షి ప్రవరుని భాన్యము నమరివేయ విడిచిరి.

జపానుస్థానమున నున్న యహమ్మని యొక దర్భపోచ నధి
 ముంత్రించి యద్దాని నావలికిఁ గోలుటకై విడిచె. అదియె వజ్రా
 శ్రుమయి యామాయాధేనువును బరిమూర్చెను. దాన గౌత
 ములకు గోహత్యామహాపాతకంబు సంప్రాప్తమయ్యె. అపు
 డయ్యెడఁగల యామును లందఱేకమంబునఁ బ్రాశస్త్యత్ర
 నిరూపణం బొనర్చిరి. ఆతనితో గంగంజెచ్చి యందు మునింగినఁ
 గిల్చివం బడంగుననిరి. గౌతముండును వల్లెయని తదానయనో
 జ్యోగియై దీక్షనూని మహాతపంబుం బ్రారంభించెను. అట్లొక్కవే
 యేండ్లారందు ఘోరతపంబునల్ప గంగాధరుండపుటికిఁ బ్రసన్నుండై
 పరమదుగు మిత్తుననియె. గౌతమమహర్షి లోకోద్ధరణార్థము
 గంగం బ్రసాదింపుమని యభ్యర్థించె. వోయ్యమశేసుండు నందుల
 కలరి మానవ పాపహారిగా నద్దానిం బుడఁపి విడిచె. గౌతమీ
 నది భాగీరథీనమ ప్రభావాంచిత కానయ్యె. కావున శ్రీగురుండు
 లోకానుగ్రహార్థమై తత్రుత్థిరానేకశీర్షపర్యటనంబుఁ గావించుచు
 మండరీకంబున మాధవారణ్యుండను నొక మానిం బొడఁగెనను.
 అతండు నృసింహభక్తుండు. తాను మానసపూజావేళల భ్యానించు
 నల శ్రీగురు స్వరూప సాక్షాత్కార మాతనికిఁగలిగె. ఇపుడా
 రూపముననే తేజస్వి నీ మహామహిమం గనినంత విస్మితుండై
 సాష్టాంగ ప్రణామ పూర్వకంబుగా బహువ్రతారంబుల సంస్తు
 తింప సంతుష్టుడైత గురుస్వామి యాతని నన్మార్గాప్రీతిస్సచ్చి
 తానామానికి భ్యాసగమ్యుండై తన్నుఁ ఫలకమున ననవరతము
 నిలుతునని యనుగ్రహించె. ఇట్లనుచు నాశ్వాసింది దివ్యాకృతి
 నగపఱచె. అట్టి శ్రీగురూత్తము నుత్తమ కర్పూర గౌరాకార
 సాక్షాత్కారంబైనంతనే యగణ్యపుణ్యుండగు మాధవారణ్యుండు
 వినయావనత వదనుండై శేషోద్భి యిట్లునలికె: 'ఓహో! జగ
 ద్గురూ! సామాన్య దృష్టిని మోరలు నరులరుగా నగపడినదు
 సాక్షాత్కారంజ్యోతి స్స్వరూపులగు త్రిమూర్త్యవతారప్రూరుషులర్థు.
 లోకంబుఁ దరింతఁజేయనేర్పడితిరని యెఱింగితి. భవచ్ఛరణాంభోజ

నందర్చనంబునఁ గృతార్థతచేతుఁడ' ననుచునానందబాష్ప పూరితాక్షుం డయ్యె. అంత శీఘ్రగురుస్వాము లిట్లనుగ్రహించిరి: 'మాధవా! నీకు మంత్రసిద్ధియైనది. సద్గతి దొరకినది. కాశ్వర బ్రహ్మలోకావాప్తియు నిస్సంశయంబు. నీవనుదివమును నీమానస పూజలో నృసింహకారునన్ను ధ్యానించితివి. ఇపుడు ప్రత్యక్షముగాఁ గనఁగలిగితివి. నీవేదికోరద పది యందెదవు గావుత' మని ప్రసాదించి యుచ్చటువాసె.

అంత సద్గురుండు సాశ్రవుండై తత్తిరంబుననే తగు వాసర బ్రహ్మేశ్వర క్షేత్రంబునకు స్నానార్థమరిగి యచ్చోట శూలరోగ వీడనహింపలేక యసువులు వీడవచ్చిన యొక్కవిప్రునిఁ జూచె. పాపమా బాఁతనికి భోజనము సేయుచున్నం బరిణామ శూలవల్ల మరణ మాసన్నమయినట్లుండెడిది. కాన నాత్మదు కడుపార భుజింప నెఱుంగఁ డయ్యెను. నెలకో పడేను దినాలకో వీడిన డన్నముఁ దినివంతఁ గడుపునొప్పిచే గిలగిలమని తన్ను కొనుచుండు. అట్టి యాద్విజుండు తత్పూర్వదినముననే నాల్గుమేతుకు తెక్కువ మెక్కుట వెక్కనమగు నక్కడుపునొప్పి కోర్వలేక గంగలోఁబడి ప్రాణత్యాగంబొనర్పఁ గృతనిశ్చయిండ్డై యెటులోయటఁజేరి పెద్ద పెట్టున నిట్లని విలపింపఁదొడఁగె: 'అయ్యో! యీ పాపపుట్రుకు కెందులకు? ప్రాణాధారమగు నన్నము తినలేని మనికి కంట మరణమేమేలు. ఛీ! యీజన్మమేల?' యనుచు మెడకొకతాతిని వ్రేలాడఁగట్టుకొని యీశునుద్దేశించి యిట్లు ధ్యానించె: 'స్వామీ! భూమికి భారమైతిని. ఒరులకింతయన్నము పెట్టనైతిని. జన్మాంత రంబున నేపుణ్యంబుం జేయనైతిని. బ్రాహ్మణ ద్రవ్యమునే హరించితిను గోవులముందున్న గ్రాసమే తీసికొనితిను విశ్వాస ఘాతుకుండనైతినుకాని యంతటి కష్టంబు సంప్రాప్తమయ్యె. ఈశ్వరారాధనం బెఱుంగమినో తలిదండ్రుల గౌరవింపమినో గురువుల నిందించుటనో బ్రాహ్మణోత్తములఁ దూలనాడుటనో యతి ఘుల వెడలఁగొట్టుటనో యిట్టిపాపఫలం బనుభవించవలసె. అహా!

కాపురములఁ గూలఁజొసేతినోపనముల నగ్గిని రగుల్కొల్పితినో
జననీజనకుల విడిచి దారతోడఁ గుడిచితినో యింతే పురాకృ
తాఘ సంఘితం జేర్పడెనో నేటి కిట్లనుభవమునకు వచ్చు " నని
యేడ్చి యేడ్చి గోదావరిలోఁ బడ్డబానింజూపి శ్రీగురుండు శిష్యుల
కిట్లాజ్ఞాపించె: " అరలే ! యెవఁడో యాత్మహత్య చేసికొను
చున్నాఁడు. అయ్యో ! యెంతపాపకృత్యము ! పొండు. ఎందు
లకో యడుగుఁడు. వాని నిటు కొనితెం " దనవుడుఁ దచ్చిష్యు
లం గొందఱు పరువిడి నీటిలోనుండి వాని నీవలికిడ్చి గురుసమ్ము
ఖంబున నుంచిరి. అయ్యనాథనాథుం " డిదే మిట్టి యాత్మ
హత్యా మహాపాతకంబున కొడిగట్టుకొను చున్నాఁడ ' నని యిల
విపునడిగె. అతఁడందుల కిట్లనె: " అయ్యో ! యెందులకు
మీరట్లడిగెదరు ? మీ దేమిసేయఁగలరు ? నాదొక పనిమూలిన
పాడుబస్మము. భూమికి భారమైతిని. పదేను దినాలకో నలకో
యొకమాఱు గుప్పెడు మెదుకులు తిన్న నవి కడుపునఁబడి యిడు
మలఁ గుడుపుచున్నవి. ఈబాధ కోర్వలేక ప్రాణములం దీసి
కొనుటే యంతకంటె మేలనిపించి యేటిలోఁబడితిని. స్వామీ !
యీదేహాగ్నిమ మమామె. అన్నద్యేషము కలిగిన పెనుక
మనికి యేమిటి ? " కనియె. గురుస్వాములు కృపాముక్తులయి
యిట్లు పల్కుచున్నారు: " ఓయీ ! నీవు మిక్కుటమగు బాధ
నొందుచున్నావు. ఇప్పుడు నీకొక యాషధముం జెప్పెద. వెంట
కుము. సంశయింప నక్కఱలేదు. వ్యాధి హాపుమాయ ముండిక
నీభూమివంతరః పునరంతవలకుఁ గడుపార నిష్ఠాన్నభోజనంబుఁ
గావించు చున్నావనిరి. అట్లు గురువులు వర్కినంతసే
కొంత శాంతి నందిన మంతనంబుతో నాపాటుండవ్వారిపాదంబుల
నిజశిరంబు ప్రార్థె.

అయ్యవసరంబున నొకగ్రామాధికారి యగు బ్రాహ్మణుం
డచ్చోటికి స్నానార్థ మేగుదెంచినవాడై శ్రీగురువరేణ్యులం గవఁ
గల్గినంత నమితభక్తి వొడమఁ దత్పాదంబులకు సాష్టాంగ దండ